

Pedro Gomila

River Phoenix va oferir aptitud per la versatilitat. James Dean es va interpretar a ell mateix tres vegades. Cal Trask-Jim Stark-Jett Rink són intercanviables. Sotsobra adolescent, fins i tot en les exigències d'uns cabells blancs. La seva efímera feina va modelar la trilogia per excel·lència del rebel generacional. Una rebel·lia absurda que només troba dos tipus de fugida: el fracàs i la soledat. El plor del nou Caïm al costat del llit del pare, el record inesborrable de l'amic mort, la decadència física i mental del vaquer texà. Cicatrius que varen ajudar a cromar una llegenda. La pregunta si Jimmy Dean va ser un bon actor depèn de la resposta a un altre dubte: ¿l'art d'interpretar consisteix a usar-se per executar diverses variacions o embolcallar-se en la pell de múltiples papers a l'estil d'una jaqueta? Si el criteri es decanta pel mètode Stanislavsky, aleshores sí, James Dean era el millor. Pels qui no opinen així, el tràgic accident californià va rompre amb tota expectativa.

La mort prematura, d'una banda, i l'extrema joventut, de l'altra, serveixen per igualar reflexions semblants. Perquè el que s'ha dit anteriorment val també per Di Caprio, l'al·lotell. Tot i que ell ho negui amb sornegueria. Fins a *La habitación de Marvin*, la seva penúltima pel·lícula, i ara amb el Jack Dawson de *Titanic*, li ha presat cos i sang a la seva pròpia imatge. I incloc en la llista el seu Arnie Grape amb tots els matisos evidents. Abans de seguir, vull deixar ben clar que estic parlant d'un actor que vessa talent, molt superior no només als seus companys de generació, sinó també a la majoria dels col·legues immediats de més edat. El seu enfrontament filmic amb Robert De Niro, Gene Hackman i Meryl Streep l'allunyen del registre habitual de River Phoenix. En aquest, el combat contra la figura paterna adquireix un color secundari, resolutament atenuat. Anotem aquí la paranoia del visionari Fox o la sempiterna fugida dels Poppe assetjats per l'acte terrorista del passat. Leonardo exhibeix afinitats pròximes a James Dean. El seu serrell las, les orelles que flanquegen la blavenca força dels ulls, li atorguen l'aspecte de capritxosa entremaliadura. I és aquí on potser es desmarqui del seu egregi antecessor. Tot el llenguatge dels gestos, el silenci i les mirades furtives integrava una presència d'animal perseguit, recelós, vulnerable. Aquí hi ha la clau de James Dean. La seva indefensió desferma l'agressivitat. Di Caprio és anàrquic. No és

tant la geneta que ataca la mà amenaçadora com el senglar d'intrèpida hostilitat. Qüestió de graus. Basti confrontar el Cal d'*A l'est de l'Edèn* amb els Tobias Wolf de *Vida d'aquest noi*.

No és el moment, ara, d'entrar en el profit que un actor pugui treure del seu pols fosc -pensar que un Max Cadie sigui el fragment, tot i que ínfim, d'un De Niro llançat al Mètode, suggereix una proposta lyncheana i fascinant-, però ningú posarà en dubte que a Leonardo li encanten els papers complexos.

Trilionaris estudis i estrelles en nòmina tenen por del risc. No descobresc Amèrica en dir-ho. La fàbrica de somnis sent l'insomni de constants malsons financers. El cine experimental s'alimenta de roïssos i, de vegades, Hollywood vol donar gat per llebre com en la suposada font independent d'*El pacient anglès*. Descobert el truc, deixam d'estranyar un bes en regla entre Hanna, la infermera, i Kip, el seu amant hindú. Així el pati, sorprèn agradablement que un debutant just sortit de l'ou s'atreveixi amb un deficient mental a *A qui estima Gilbert Grape?*, un ionqui prostituït a *Basketball diari* i un Rimbaud bisexual a *Vides al límit*. I al costat del film d'Agnieszka Holland, va intervenir a *Les cent i una nits*, una altra producció europea. Són pocs els actors nord-americans que passen la bassa. Potser Malkovich sigui el més rellevant a hores d'ara. Així, Leonardo està fent honor al seu nom. Ha dit en veu alta i clara que no pertany al ramat. Possible encasellament? Potser. Però com seria de desalentador Di Caprio dins les sabates de Tom Cruise! El Shakespeare de Baz

Luhrman i la polèmica Berlinale han duit a rotlo el perill de l'atipicitat. Qui no es banya queda per vestir sants! És suficient raó per no criticar amb acarnissament.

I una digressió em du a una altra. ¿Eren rebels les pel·lícules del rebel Jimmy Dean? L'estantissa *Gegant* de Stevens, per descomptat que no. I les dues restants? 1950 va ser el començament d'una etapa en crisi. L'auge de la televisió, Europa i les seves restriccions proteccionistes i la màcula del Comitè de MacCarthy va fer forat dins la indústria. Es va optar per moderar els pressupostos i en el teatre varen trobar el seu pinso els guionistes. La Meca no trigaria molt a pujar al tren de les produccions "més grans que la vida mateixa", estil *Quo Vadis?* El drama de Tennessee Williams es va arrossegar per terra davant les grandeses bíbliques. Però aquesta collita passatgera va donar fruits atrevits: *La llei del silenci*, *Baby Doll*, *Un tramvia anomenat desig* i els que aquí comentam, són exemples valuosos d'aquesta dinàmica LEZNE (?). Nascuts sota l'empara d'estudis com la Warner, no es tracta de projectes marginals. Varen disfrutar d'un important reconeixement crític i comercial. Eren pel·lícules amb mercat. I, encara que Hollywood es vegi obligat a fer concessions, sempre seran els guardians de la moral benpensant! Kazan i Ray varen acabar les seves obres amb James Dean abraçats a son pare, compungit i plorós. Subtil apologia de la família? Els puritans es varen escandalitzar massa prest.

El lènguid abaltiment de Jimmy Dean, el tens fur intern de River Phoenix, Di Caprio i el díscol Lomear... Hereus, sí, però d'un caràcter que es resisteix a beure al costat del ramat. Fars de l'esperança en la grisença moguda *light*. Tot i que la tènue realitat es difumini amb la llum del projector. ❖

